

*Тарасенко Олег Сергійович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ*

ВИЯВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ: ПОГЛЯД НА ПОЛОЖЕННЯ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ «ПРО ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ»

03 червня 2016 року народними депутатами України зареєстровано проект Закону «Про оперативно-розшукову діяльність» [1] у новій редакції. Аналізуючи цей проєкт, можна попередньо припустити вагомий крок щодо закріплення оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) на законодавчому рівні.

Так, даний проєкт [1] містить низку положень, які на сьогодні у діючому Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» [2] не розкриті або ж узагалі відсутні, в тому числі наявна певна залежність від норм Кримінального процесуального кодексу [4], зокрема, оперативним підрозділам для виконання завдань ОРД здійснювати ряд дій згідно з положеннями відповідної статті КПК України. Натомість потрібно зауважити, що у 2008 році законодавцем уже було зроблено спробу прийняти Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» [3] у новій редакції, яка, на жаль, залишилася на стадії відповідних депутатських погоджень.

Поряд з цим положення аналізованого проєкту [1] мають ряд важелів, які сприятимуть законному отриманню інформації про протиправну діяльність окремих осіб і груп. До них, зокрема, можна віднести: здійснення пошуку і фіксації фактичних даних про протиправну діяльність осіб (груп осіб) з метою

забезпечення здійснення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій під час кримінального провадження відповідно до завдань ОРД (ст. 2); визначення переліку оперативно-розшукових заходів (далі – ОРЗ) та передбачення їх визначення й певних умов застосування (ст. ст. 10–13); закріплення стадій ОРД (ст. 16); контроль за ОРД; здійснення ОРЗ під час кримінального провадження тощо.

З огляду на наведене, перш за все, потрібно відзначити передбачення законодавцем у проекті переліку ОРЗ та надання їм визначення. Так, виходячи з цього, співробітник підрозділу, який здійснює ОРД, має право проводити особистий пошук, під яким розуміється ОРЗ, що полягає у безпосередньому застосуванні працівником оперативного підрозділу прийомів розпізнання злочинців, негласного спостереження, оперативної установки й агентурної роботи для запобігання та викриття злочинів, розшуку зниклих злочинців і громадян, які пропали безвісти.

Як бачимо, даний захід надає законодавчі підстави співробітникові підрозділу, який здійснює ОРД, застосовувати власні навички (у тому числі інших осіб, які співробітничать з ним на конфіденційній основі) шляхом спостереження, виявляти інформацію в мережі Інтернет, яка в подальшому може бути використана для фіксації протиправної діяльності, підготовки або підбурювання до злочину, розшуку осіб, а також недопущення вчинення правопорушень.

Натомість, вирішуючи питання законності здобуття інформації оперативно-розшуковим шляхом, даний проект [1] містить низку положень, які потребують відповідного доопрацювання. Зокрема, враховуючи аналізований захід, у проекті відсутні норми щодо порядку здійснення особистого пошуку, в тому числі під час виявлення інформації в мережі Інтернет, а саме:

хто має право приймати рішення щодо проведення заходу, – приймається це особисто співробітником підрозділу, який здійснює ОРД, чи за погодженням з його керівником та який документ при цьому оформляється;

який документ складатиметься за результатами заходу. Даний проект передбачає можливість використання матеріальних носіїв інформації – це певною мірою відповідає вимогам ст. 99 КПК України [4], згідно з якими матеріали, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп осіб, зібрані оперативними підрозділами з дотриманням вимог Закону [2], за умови відповідності вимогам ст. 99 КПК України, є документами та можуть використовуватися в кримінальному провадженні як докази. Поряд з цим діюче законодавство передбачає складання протоколів за результатами проведення заходу, до якого долучається матеріальний носій інформації;

що відноситься до матеріальних носіїв інформації. До інформації, яка може міститися на матеріальному носії інформації, можна віднести фото, аудіо, відео, текстові файли тощо, втім, чи можна віднести до цієї інформації відомості, отримані за допомогою операції скріншот (screenshot), тобто фіксації відомостей з екрану, оскільки саме під час виявлення інформації з мережі Інтернет співробітник підрозділу, який здійснює ОРД шляхом особистого пошуку, аналізує наявну інформацію, при цьому за відсутності інших технічних можливостей йому необхідно зафіксувати відомості, які, на його думку, становлять оперативний інтерес.

Наведене дає підстави стверджувати, що поданий проект Закону «Про оперативно-розшукову діяльність», вирішуючи питання законності здійснення

оперативно-розшукової діяльності, породжує низку нових проблем, що унеможливить застосування ОРЗ повною мірою та використання їх результатів в інтересах кримінального судочинства.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону про оперативно-розшукову діяльність [Електронний ресурс]: реєстр. № 2134 від 13 черв.2008 р., внесений н. д. України Г. Г. Москалем. – Режим доступу :

<http://ord-ua.com/2008/09/16/zakon-ukrayini-pro-operativno-rozshukovu-diyalnist-proekt/>.

2. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII // Голос України. – 1992. – № 56.

3. Проект Закону про оперативно-розшукову діяльність [Електронний ресурс]: реєстр. № 4778 від 03 черв 2016 р. – Режим доступу :

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59321.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. // Голос України. – 2012. – № 90–91. – 19 трав.